

**GRISELDA LOZANO: “SENSE EL RENAIXEMENT OCCITÀ MEDIEVAL, NO S’HAURIA
PRODUIT EL RENAIXEMENT EUROPEU POSTERIOR”.**

Na Griselda Lozano és investigadora i humanista, especialista en història medieval occitana, àmbit en què ha realitzat una gran tasca d’estudi, i és coneguda per l’exitosa novel·la “Oc”. A més a més, és la presidenta de la Fundació Àger i fou distingida amb el Honorary Degree de la prestigiosa ESERP Business School i altres premis i distincions nacionals i internacionals. També és el primer escriptor en llengua occitana en obtenir el reconeixement internacional de l’ Institut Ramon Llull.

Redacció.- Per què et sentires atreta per la història medieval, i en concret de l’occitana? Quin és l’aspecte més interessant que descobrires d’aquesta cultura?

Griselda Lozano.- La història medieval, en definitiva, és el substrat de la cultura dels pobles d’Europa. Occitània tingué un paper decisiu i precisament han estat els lligams que tinc amb el val d’Aran i la recerca documental relacionada amb l’època medieval, la que m’ha permès aprofundir en la cultura occitana. Per altra banda, la cultura occitana és immensament rica no tan sols en texts literaris, sinó també en la seva concepció social en aquells temps. En cas de no haver estat així, en aquella societat, no hauria estat possible el suport a noves formes d’entendre la Fe. Em refereixo concretament al catarisme que tingué un extraordinari suport social i comunitari en terres occitanes.

R.- Habitualment, quan pensem en l’Edat Mitjana occitana sempre pensem en el catarisme i el moviment trobadoresc. Però l’Occitània medieval és molt més rica i variada. Quins aspectes remarcaries com a significatius de l’Occitània d’aquells segles?

G.L.- És cert que sempre es fa aquesta relació, però l'Església catòlica, també hi jugà un paper important, ja que obrí un seguit d’edificacions en els camins de peregrinació que dinamitzaren l’arquitectura i l’art medieval. Per altra banda, els “scriptoriums” eren uns referents de les traduccions dels clàssics. Per aquest motiu, les escoles de traductors que s’anaren formant posteriorment en altres indrets, tenien com a referent el model d’Occitània. Però sens dubte de l’XI al XII, foren els segles de major esplendor política i cultural d’Occitània, principalment, quan la llengua d’òc, es convertí, podríem dir, en quasi la llengua vehicular d’Europa amb el naixement de la literatura trobadoresca.

R.- Malauradament, malgrat la proximitat geogràfica i els segles compartits en comú, la història occitana en general és prou desconeguda a Catalunya. Per què creus que ha estat degut?

G.L.- Malauradament, després de l'assimilació progressiva d'Occitània a la monarquia francesa després del desastre de Muret (1213), la llengua perdé força i en conseqüència la identitat de país. Tot i que Occitània mai fou una unitat política, si ho era lingüísticament. Per altra banda, Catalunya fou un lloc d'acollida precisament de gentes d'Occitània. Quan la persecució càtara es convertí en una de les prioritats de l'Església Catòlica, hi hagué un veritable èxode de famílies occitanes a Catalunya. Això tindrà unes conseqüències no tan sols en l'àmbit lingüístic, sinó també de les tradicions que seran assimilades. Potser algun dia, si la llengua occitana, que és oficial també a Catalunya, arriba a un nivell de comprensió i comunicació òptima com ho és el català o el castellà, la ciutadania podrà gaudir d'un apropament que ara per manca de desconeixement és quasi inexistent. Per aquest motiu és molt important que les polítiques públiques a casa nostra també trobin l'espai per fomentar aquesta llengua dins del nostre territori.

R.- Alguns estudiosos opinen que a l'Occitània dels segles XII i XIII es produí un primer Renaixement, amb l'ambient cultural de les corts trobadoresques, que fou tallat de soca-rel per la Croada contra els Bons Homes. Quin és el teu parer al respecte? O potser tenim una visió idealitzada de l'Occitània medieval?

G.L.- Estic totalment d'acord en què aquests segles foren fonamentals per fer possible el Renaixement. De fet sense aquest primer Renaixement, no hauria estat possible cap altre. La relació de la croada contra els bons homes, sens dubte no afavorí el desenvolupament. Els esdeveniments canviaren l'estructura d'una ideologia i la cultura evidentment se'n ressentí. Però les bases ja eren posades. En relació a la visió idealitzada de què fas referència, potser en alguns aspectes és la conseqüència de què mai sabrem com hauria evolucionat d'haver estat diferent el desenllaç de Muret. Però també cal remarcar, que no hi ha cap dubte de què tampoc se li ha atorgat el reconeixement que mereix Occitània per tota la seva contribució en aquest primer renaixement. Tot i que la societat medieval tenia les seves llums també, tenia moltes ombres, sens dubte. Occitània disposava d'alternatives molt més socials i semblants a les actuals que en altres indrets. I aquí, sí que els càtars, jugaren un paper fonamental. Ells intentaren construir un model social integrador, especialment per a integrar als col·lectius més vulnerables d'aquella època que eren, prioritàriament, els nens orfes, les vídues, les dones repudiades i les persones sense sostre.

R.- Has realitzat una tasca molt important i interessant de recerca en l'Arxiu de la Corona d'Aragó, sobretot en la documentació referida a la Val d'Aran. Com consideres que es troben actualment els estudis medievalistes i occitanistes a Catalunya i Occitània?

G.L.- Una bona pregunta. La meva opinió és que hi ha molta feina a fer encara. De fet en els arxius eclesiàstics hi ha molta documentació encara per classificar. És una tasca que exigeix molt de temps i dedicació, perquè la majoria de vegades, quan trobes un document no s'acaba la feina. En realitat comença un altre camp interessant que també cal investigar.

R.- Quina opinió et mereix la davallada de la presència de les Humanitats en el sistema educatiu actual?

G.L.-Demolidor, i al mateix temps incoherent. Des del desconeixement no és possible millorar una societat. Un veritable despropòsit..

R.- Ets presidenta de la Fundació Àger, destinada a promoure els col·lectius més desfavorits de la societat mitjançant activitats culturals, educatives i socials. Cap a quins col·lectius concretament us dirigiu, perquè malauradament hi ha molts sectors desfavorits? En concret quines activitats faciliteu?

G.L.- La nostra activitat se centra fonamentalment a trobar les eines que facin possible els canvis polítics necessaris per a millorar la integració de col·lectius vulnerables, en especial els nens i persones amb discapacitat. Per aquest motiu la nostra tasca és desenvolupar projectes pioners que aportin solucions efectives que facin possible un canvi social sistemàtic a una societat millor. En aquests moments una de les nostres prioritats, són els nens amb dificultat en l'aprenentatge. I en aquest sentit formem part d'un dels projectes més innovadors d'Europa. També hem desenvolupat amb els millors especialistes en l'àmbit de la neuropsicologia d'Europa i d'ensenyament de Finlàndia, un nou model per la Generalitat de Catalunya destinat a evitar el fracàs escolar. Esperem que algun dia, es posi en marxa.

R.- La teva novel·la “Oc” ha estat un èxit. La trama es desenvolupa entre el segle XII amb un argument basat en una història real i l'actual segle XXI amb un de fictici. Sense fer “spoliers” ens pots explicar alguns detalls.

G.L.- D'ençà que sortí la novel·la, he de dir que tothom que l'ha llegida, quan ha tingut l'oportunitat de viatjar, la Val d'Aran ha estat un dels seus destins prioritaris. Tinc molts lectors d'arreu del món que m'han escrit després per agrair-me conèixer tota la riquesa històrica, cultural i arquitectònica de la qual gaudeix aquest indret.

R.- Hi haurà continuació?

G.L.- Sí, estic acabant de fer una recerca relacionada amb el desenllaç de la segona part. Espero acabar aquest any i publicar finalment aquesta segona part, que per algun motiu sembla que s'ha resistit a ser acabada abans. Potser és possible allò que diuen que les novel·les... tenen vida pròpia!

R.- Publiques també articles molt interessants de temàtica històrica a la revista digital en occità “Jornalet”.

G.L.- Estic molt contenta de l'acollida que tenen aquests articles, perquè em consta que són dels més llegits. Però principalment perquè són una magnífica forma de divulgació de la llengua occitana arreu del món. Cada diumenge, aquests articles són compartits també al públic de llengua hispana on superen les 100.000 lectures a la setmana, en diversos països arreu del món i són especialment llegits als EEUU. En definitiva, satisfeta de fer aquesta difusió arreu de món de la llengua i cultura occitanes.

R.- Són unes xifres importants. En què penses que aquesta divulgació podria ajudar a la llengua i la cultura occitanes?

G.L.- Aquesta difusió internacional sens dubte ha estat una millora qualitativa de la sensibilització de la llengua occitana en l'àmbit internacional, que segons dades, no s'havia produït anteriorment. És per aquest motiu, que segueixo escrivint aquests articles, perquè es tracta de la meua contribució personal en mantenir viu el batec del cor d'Occitània. Donar a conèixer la història, cultura i llengua occitanes en altres països i altres cultures és indispensable i les xarxes socials han estat de gran ajuda.

R.- I publicares dos reculls d'aquests articles amb el nom “E d'aquí nasquèron los mites” e “Istòrias medievals”. Com sorgí aquest projecte?

G.L.- En principi, aquesta idea de publicar-los sorgí de la insistència del públic, però estic molt satisfeta perquè ha estat un èxit sorprenent. Però he de dir, que el millor èxit per a mi, són els escrits que rebo diàriament de persones desconegudes després de llegir els llibres. Sovint m'escriuen amb paraules força emotives, agraint i explicant-me des de la seva sensibilitat personal el que ha suposat per a ells llegir-los. Això, és veritablement força emotiu i dona sentit a tot l'esforç i dedicació.

R.- Com veus els mitjans de comunicació en llengua occitana?

G.L.- Insuficients, Penso que *Jornalet* fa una tasca immensament necessària en premsa escrita. En altres àmbits de comunicació, com la TV, és també insuficient. Per aquest motiu, la vostra tasca com a entitat és a més d'encomiable, és imprescindible a Catalunya.

R.- On et sents més còmoda, amb la divulgació històrica o amb la novel·la de ficció?

G.L.- En la ficció sens dubte. Però el meu estil personal de ficció, va una mica a cavall de la història. Suposo que és un defecte que tenim els que fem recerca i que sempre tenim la tendència a prioritzar, ésser fidels a la història quan projectem la ficció literària. Una cosa és una fantasia literària i una altra una fantasia històrica. Cal ser respectuosos amb la història i la recerca ajuda força a no caure en aquest error.

R.- Com veus la publicació i la distribució literària avui a Catalunya? Molt complicat?

G.L.- En llengua occitana, a Catalunya és quasi inexistent. La majoria d'editors es neguen a publicar en llengua occitana. L'única editorial compromesa a Catalunya que edita i publica el 50% dels seus llibres en occità és l'Hostal d'Edicions Larkos (Editorial Larkos) de Barcelona. Un valor que cal reconèixer a aquesta editorial en la seva contribució a la llengua occitana.

R.- Tota una tasca de gran vàlua realitzada per na Griselda Lozano en favor de la llengua, la cultura i la història occitanes.

Francesc Sangar. CAOC.